

ALI SO ROMUNI IMELI (FILMSKO) REVOLUCIJO?

ŠE PRED NEKAJ LETI POPOLNOMA NEZNANA EVROPSKA KINEMATO-
GRAFIJA, DANES PA ENA NAJBOLJ GLASNIH IN AKTIVNIH FILMSKIH
DRŽAV: ROMUNIJA. POKLONIL SE JI BO LIFFE, ZATEM PRIHAJA NA
SPORED NAGRAJEVANI SMO IMELI REVOLUCIJO ALI NE? CORNELIA
POROMBOIUJA.

GORAN VOJNOVIĆ

So se 22. decembra leta 1989 prebivalci od-
ročnega romunskega mesteca zbrali na
glavnem trgu, preden je ura odbila 12.08
ali šele potem? So tudi oni povzdignili glas
zoper Causescuja ali so zgolj proslavljali
njegov sestop z oblasti? So bili glasni revolucionarji ali
nemi opazovalci?

V svojem celovečernem prvencu Corneliu Porom-
boiu prikaže nadvse bizarno obračunavanje s pre-
teklostjo, ki se ga lotijo tri izgubljene duše. Lastnik
televizijske postaje Virgil Jderescu ne more najti spo-
dobnih gostov za svojo oddajo, osamljeni upokojenec
Emanoil Piscoci se pripravlja na vlogo Božička v šolski
proslavi, zadolženi učitelj Tiberiu Manescu pa si denar
sposojla kar v lokalni kitajski trgovini. Za vse tri se brž-
čas zdi, da so omenjena vprašanja zadnja, na katera bi
v svojih žalostnih življenjih potrebovali odgovore, in
enako velja tudi za Romunijo v Corneliujevem filmu.
Medtem ko išče odgovore iz preteklosti, ji sedanjost
postavlja vedno nova in vse bolj boleča vprašanja.

Če se torej sodobni romunski film v svoji izraziti
oziroma domala brezizjemni družbeni angažiranosti
rahlo poenostavljeno deli na dela, ki obravnavajo
predrevolucionarno Causescujevo tiranijo, ter filme,
ki jih zanima postrevolucionarna tranzicijska Romu-
nija, se Poromboiu na premišljen način hkrati dotika
obeh težavnih obdobij svoje domovine. Pri tem pa se
seveda izkaže prav tisto, na kar namiguje že zelo opaz-
no zanimanje drugih romunskih cineastov za zgodbe
iz neslavne romunske preteklosti. In sicer dejstvo, da
je duhovna in tudi materialna zapuščina nekdanjega
komunističnega režima preprosto neločljiv del današ-
nje romunske družbe, ki je s seboj v Evropsko unijo
prinesla številne nezaceljene rane in težave, ki jih ne
more rešiti zgolj hitra gospodarska rast.

Čar te nevsakdanje satirične komedije je prav v
njenih skrajno otožnih podtonih. Poromboiu pokaže
obilico človeškega usmiljenja do svojih junakov, še

posebej v prvem delu filma, ko jih spremlja pri njih-
ovih vsakdanjih opravilih. Njegova kamera je pri tem
vseskozi na distanci, dolgi statični kadri pa natančno
poudarjajo njihovo socialno odtujenost in borno eksis-
tenco. Pri tem nam Corneliu vseskozi hudomušno
podtika nevsiljiv in prisrčen humor ter s tem vzpo-
stavlja preredko videni kontrast med togostjo stila in
sproščenostjo dogajanja pred kamero. Tovrstne dolge
in statične posnetke namreč ponavadi uporabljajo iz-
raziti filmski stilisti, ki pa se redko kdaj zatekajo k pre-
prostemu ljudskemu humorju. V drugem delu filma
nato režiser v celoti prikaže zelo zabavno in hkrati ob-
skurno televizijsko pogovorno oddajo, v kateri se trije
junaki ob pomoči televizijskih gledalcev, ki se prek
telefonskih klicev vseskozi vključujejo v pogovor, vse
bolj oddaljujejo od zastavljene teme in vse bolj tonejo
v obračun lastnih nesrečnih usod, pri čemer je vse bolj
jasno, da z revolucijo niso imeli dosti opravka. Tu se
režiserjeva, do tistega trenutka strogo statična kamera
poistoveti z amatersko vodeno televizijsko kamero, ki
se nerodno premika po prostoru. Na ta način Porom-
boiu poudari občutek dokumentarnosti dogajanja v
studiju lokalne televizije (film temelji na resnični tele-
vizijski oddaji) in tudi stilsko naglasi razdelitev svoje-
ga filma na dva dela.

V tem drugem delu Corneliujev šov dokončno
prevzamejo odlični igralci Mircea Andreescu, Teodor
Corban in Ion Sapdaru (slednja igrata tudi v dveh
drugih izjemno uspešnih romunskih filmih, v can-
skem zmagovalcu *4 meseci, 3 tedni in 2 dneva* [4 luni,
3 saptamani si 2 zile] ter v filmu *Sanje o Kaliforniji*
[California Dreamin' – Nesfarsit]). Gre za gledališke
igralce, ki pred tem niso veliko nastopali v filmih, a
ki kljub temu postrežejo z izvrstno naturalistično igro,
kar prinese temu simpatičnemu filmu nekaj izredno
smešnih trenutkov.

Corneliu s koncem oddaje konča svoj film. Brez do-
datnih komentarjev, brez vrnitve svojih junakov nazaj

v njihov mizerni vsakdan. Luči majhnega romunskega
mesta se ugasnejo in film je končan. Pravzaprav gre za
pogumno režiserjevo odločitev, saj na določen način
svoje zgodbe ne dokonča. Njegovi junaki se pred nami
razgalijo in zazdi se nam, da bi jih film v nadaljevanju
lahko popeljal na pot odrešitve, a takšnega razpeta v
tem filmu ni. In če mu sprva to še očitamo, se po kas-
nejšem premisleku zavemo, da na ta način Corneliu
doseže močnejši učinek, saj nas spusti iz dvorane z vso
njihovo izgubljenostjo in poraženostjo, rahlo zbegane
in negotove.

Vsi, ki jih je presenetil nenaden pojav romunskega
filma na svetovnem filmskem prizorišču, so v zadnjih
letih nekoliko spregledali uspehe romunskega krat-
kega filma, ki je z avtorji, kot so Nemescu, Mitulescu
in Poromboiu, pobral neštete mednarodne nagrade
in osvojil Cannes, še preden so ga osvojili romunski
celovečerci. Catalin Mitulescu je za film *Trafic* (2004)
prejel zlato palmo, pokojni Cristian Nemescu pa je s
svojim študentskim delom *C Block Story* (Poveste la
scara 'C', 2003) osvojil številna mednarodna priznanja,
med katerimi je tudi nagrada na nekdanjem festivalu
Sniff v Novem Mestu. Corneliu Poromboiu je z dip-
lomskim filmom *A Trip to the City* (Calatorie la oras,
2003) v Cannesu osvojil drugo nagrado v študentski
konkurenci, z 39-minutnim filmom *Liviujeve sanje*
(Visul lui Liviu, 2004) pa je sodeloval na številnih veli-
kih festivalih, med drugim tudi v Rotterdamu in Ber-
linu. V zadnjem času je Radu Jude s kratkim filmom
The Tube with a Hat (Lampa cu caciula, 2006) osvojil
glavne nagrade na kar enajstih velikih festivalih, med
katerimi so, denimo, Sundance, Bilbao, Huesca, Cott-
bus in Los Angeles. Vsi ti filmi so predvsem s svojo
dovršeno režijsko poetiko napovedovali prihod po-
membne generacije romunskih ustvarjalcev, ki se ji bo
poklonil tudi letošnji Liffe.